

Οὐδαμοῦ τῆς νήσου, οὐδὲ πλησίον τῶν ἀρχαίων πόλεων, εὐρίσκειται ἴχνος λιθοστρώτου ἀρχαίας ὁδοῦ. Ἄλλὰ καὶ ἂν ὑπῆρξε τοιαύτη ὁδός, δυσκόλως ἠδύνατο νὰ διασωθῇ, ὡς ἐκ τῆς φύσεως τοῦ σχιστολίθου, ὃν οἱ ἐγγχώριοι καλοῦσι πάσπαρον, ἐξ οὗ τὰ ὄρη τῆς νήσου συνίστανται. εὐκόλως διαθρυπτομένου ὑπὸ τῆς ἐπηρείας τῆς ἀτμοσφαίρας.

Αἰγιάλη. Ἡ θέσις τῆς πόλεως ταύτης κεῖται εἰς ἀπόστασιν ὀλίγων βημάτων πρὸς Β τῆς κόμης τῶν Θολαρίων, ἐπὶ τοῦ λοφίσκου Βίγλα, καλλιερηγομένου πρὸς κριθὴν. Ἐλάχιστα ἴχνη σώζονται τῆς ὑπάρξεως ταύτης· πρὸς Μ μικρὸν τμήμα τειχους, καὶ ἐπὶ τῆς ἀκροπόλεως βάσεις ἀνδριάντων ἐπὶ φυσικοῦ βράχου, ὧν μία φέρει καὶ ἐπιγραφὴν ἠρωτηριασμένην ἐκδοθεῖσαν (1).

Ἰχνη θολαρίων εὐρίσκονται καὶ παρὰ τὸν λιμένα Αἰγιάλης· ὑπῆρχον δὲ τοιαῦτα πολλὰ καὶ παρὰ τὸ χωρίον Θολάρια, ἐξ οὗ καὶ τὸ ὄνομα, ἀλλὰ κατηδαρίσθησαν εἴτε πρὸς ἰσοπέδωσιν τῶν ἀγρῶν, εἴτε καὶ πρὸς παραλαβὴν τοῦ ὑλικοῦ.

Ἡ πόλις τῆς Αἰγιάλης ἴσως ἐξετείνετο διὰ τῶν προαστείων αὐτῆς ἐφ' ὄλων τῶν 3 αὐτόσε χωρίων Λαγκάδας, Θολαρίων καὶ Στρούμβου, διότι ἴχνη ἀρχαίων οἰκήσεων ἀπαντᾷ τις πολλαχοῦ ἐν αὐτοῖς. Πλησίον τῆς Λαγκάδας πρὸς τὸ μεσόγειον μέρος καὶ ἄνωθεν τοῦ Στρούμβου ὑπάρχει μέγιστος γεώλοφος, καλούμενος Πάγγος, σήμας καλλιερηγμένος. Περὶ τούτου οἱ ἐγγχώριοι μοὶ εἶπον ὅτι σύγκειται ὄλος ἐκ χώματος, καὶ οὐδὲν τὸ ἀπίθανον νὰ εἶνε ἀρχαιότατός τις tumulus.

Ἐνετικὰ ἴχνη φρουρίων καὶ πύργων ἐν τῇ νήσῳ εἶνε μόνον τὸ ἐν τῇ κομποπόλει τῆς Ἀμοργοῦ φρουρίον, καὶ ἑτερός τις πύργος τετραγώνος, κείμενος ἄνωθεν τοῦ Ἁγίου Γεωργίου Βαλσαμίτου, οὗτινος σώζονται αἱ πρὸς τὴν βᾶσιν δεξαμεναί. Ἦτο δὲ φαίνεται ἐνταῦθα ἐκτισμένος καὶ ὡς σκοπιὰ καὶ πρὸς ἀσφάλειαν τῆς ὁδοῦ. Ἴσως δ' ἐκ τούτου καὶ τὸ ὄνομα Σκοποὶ τοῦ λόφου ἐφ' οὗ κεῖται, διότι ἐντεῦθεν μέγα μέρος τοῦ δυτικοῦ τμήματος τῆς Ἀμοργοῦ εἶναι ὄρατόν, καὶ αὐτῇ ἔτι ἡ κομποπολις Ἀμοργοῦ.

(1) Mittheil. des deutsch. archaeolog. Inst. A'. σελ. 330.

